

Overgangsalder og hormonbehandling - Skal det nu også være nødvendigt?

Af overlæge, gynækolog Christine Felding, PrivatHospitalet Danmark

Overgangsalderen rammer de fleste ældre kvinder og nogle får behov for lindring i form af hormonbehandling. Men er det den bedste behandling og hvad betyder det for knogleskørhed? Og hvad med risikoen for at udvikle kræft? Overlæge Christine Felding belyser her hvordan tingene hænger sammen

Overgangsalderen kaldes også menopausen eller klimakteriet. Den indtræffer som regel i 45-55 års alderen. Selve menopausen, som egentlig betyder tidspunktet for den sidste menstruation, er for danske kvinder i gennemsnit omkring 51 år.

I 1700-tallet blev denne periode kaldt for "den franske syge". Man mente ikke, at kvinderne kunne komme af med giftstofferne på grund af den manglende menstruation. Disse hobe sig op i kroppen og gav anledning til forskellige symptomer. Behandlingen var dengang forskellige bade, lavement og åreladninger, tilsat en portion streng gudsfrygtighed!

At der først i vores århundrede er kommet gang i forskningen vedrørende årsagerne til klimakteriegenerne skyldes, at der nu bliver flere og flere ældre kvinder, d.v.s. som lever længere efter overgangsalderen, og som derfor har krav på hjælp. Omkring århundredeskiftet var den gennemsnitlige levealder kun ca. 50 år, hvor den i dag er omkring de 80.

Symptomer på overgangsalder

I forbindelse med overgangsalderen, holder æggestokkene op med at producere østrogen - det ene kvindelige kønshormon. Dette har forskellige virkninger på kroppens væv og funktioner. I alt har ca. tre-fjerdedele af alle kvinder i overgangsalderen symptomer eller gener af en eller anden art.

Hyppigst ses hede- og svedeture, uro i kroppen, problemer med vandladningen og søvnløshed. Disse gener skyldes hormonmangel. Flere psykiske

symptomer som irritabilitet og humørsvingninger skyldes næppe hormonmangel, men er forårsagede af den fysiske ubehag.

Knogleskørhed

I normale knogler er der balance mellem nedbrydning og genopbygning, men hvis man lider af knogleskørhed - "osteoporose" - også kaldet kvindernes folkesygdom, er balancen rykket, så nedbrydningen går hurtigere end genopbygningen, hvilket resulterer i at knoglerne bliver skrøbeligere og får nemmere ved at brække.

Nogle kvinder har forøget risiko for at få knogleskørhed. Det drejer sig om kvinder, som har det i familien, som er spinkle, som er storrygere og drikker meget alkohol. Også kvinder, der kommer tidligt i overgangsalderen, evt. fordi de har fået fjernet æggestokkene eller kvinder, der har været langvarigt syge og måske været sengeliggende og derfor ikke fået motion. Også behandling af astma med binyrebarkhormon (f.eks. Prednison) fremmer knogleskørhed.

Hjerte-kar-sygdomme

Denne betegnelse står for f.eks. blodprop i hjerte og hjerne, samt forhøjet blodtryk, men ikke i andre dele af karsystemet (i venerne), for eksempel blodprop i ben eller lunger.

Yngre kvinder er godt beskyttede mod hjerte-karsygdomme, på grund af deres østrogenproduktion. Man ved, at lige så snart kvinderne når overgangsalderen, bliver hyppigheden af hjerte-karsygdomme hurtigt ligeså stor som hos mændene, og kvinder der

kommer tidligt i overgangsalder, får hurtigere hjerte-kar-sygdomme end dem, der blive ved med at have menstruation.

En af årsagerne til dette forhold er, at blodets kolesterol indhold stiger voldsomt efter overgangsalderen.

Hvem skal have hormonbehandling?

Nogle vil mene, at alle kvinder, der har gener i forbindelse med overgangsalderen, i hvert fald bør tilbydes en eller anden form for behandling.

Der findes en mængde forskellige måder at få hormoner på; det være sig som for eksempel tabletter, plastre, gel eller stikpiller. I dag findes der knap 30 forskellige præparater, som enten kun indeholder det ene kvindelige kønshormon - østrogen - eller begge hormoner, både østrogen og gestagen. Gestagen svarer til det hormon, som æggestokkene laver efter ægløsningen hos yngre kvinder.

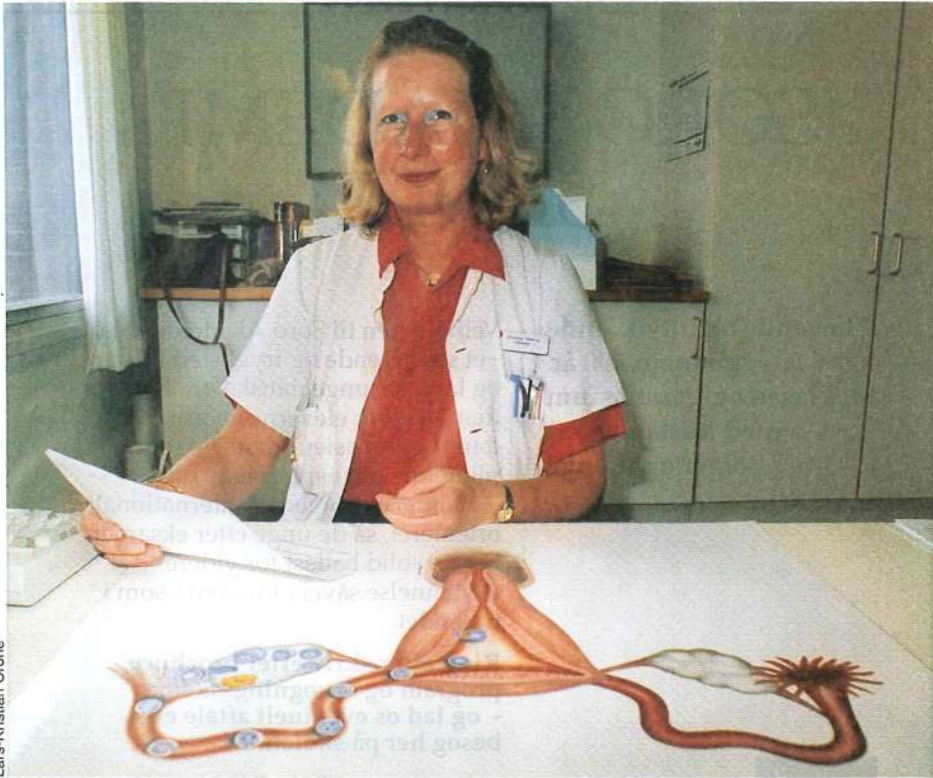
Helt kort kan man sige, at kvinder, der har fået livmoderen fjernet, kan nøjes med det ene hormon - østrogen, mens kvinder der har sin livmoder i behold, skal have begge slags hormoner. Dette skyldes risikoen for udvikling af kræft i livmoderen, hvis østrogen gives alene.

Hormonbehandling

Fordele ved hormonbehandling er:

- Fjerner hedestigninger og svedeture.
- Får slimhinderne i skeden til at blive normale.
- Hjælper ved vandladnings-symptomer.
- Forhindrer knoglenedbrydning.
- Virker forebyggende ved hjerte-karsygdomme
- Forhindrer Alzheimers sygdom.
- Forebygger kræft i tyktarmen.
- Og endelig - øger livskvaliteten.

Hvis man vælger at få hormoner, bør man også gå til læge jævnligt. Første gang efter ca. 3 måneder. Følger man et jævnlige kontrolskema, vil svulster, såvel godartede som ondartede, opda- ges tidligt.

Lars-Kristian Crone

Kræft hos kvinder

De hyppigste former for kræft hos kvinder er brystkræft, livmoderhalskræft og tyktarmskræft.

De eneste to kræftformer, man kan forbinde med hormonbehandling, er brystkræft og kræft i livmoderen (ikke at forveksle med livmoderhalskræft, som er uafhængig af hormonbehandling).

Kræft i livmoderhulen kan opstå, hvis man for eksempel gennem flere år har fået ren østrogenbehandling, uden gestagentilskud. Kræften gør som regel opmærksom på sig selv, med en større eller mindre blødning fra skeden.

Mange bliver helbredt ved at få fjernet livmoder, æggeledere og æggestokke. Med brystkræft er det sådan, at enhver kvinde i forvejen har en ca.

10 pct. risiko for at få stillet diagnosen. Under behandling med hormonpiller i mere end 10 år, øges risikoen en smule, til ca. 12 pct. 3.400 kvinder rammes hvert år af brystkræft i Danmark. Hvis man får brystkræft, mens man er i hormonbehandling, er svulsten som regel mindre ondartet, og som regel bliver den også opdaget tidligere, fordi man hurtigere går til læge.

For begge kræftformer gælder, at man også kan rammes af dem, uden nogen form for hormonbehandling; brystkræft kan endda ses hos mænd.

Behandling/forebyggelse af knogleskørhed

Østrogen virker hæmmende på knoglenedbrydningen og er en god og billig behandling. Der findes dog andre midler på markedet. Et relativt nyt og lovende middel, som hæmmer de cel-

Overlæge Christine Felding

ler, der forårsager knoglenedbrydningen, er bisfosfonater. Disse er dog væsentlig dyrere end hormoner - skal tages på fastende hjerte - og nogle får bivirkninger i form af kvalme. Bisfosfonater kan også gives til mænd. Foreløbig er bisfosfonater kun registeret til behandling af knogleskørhed, ikke til forebyggelse.

Desuden er der kalk og vitamin D, som findes i tabletform. Anbefalet dosis kalk for kvinder efter overgangsalderen er 1500 mg.

Operation - uden ventetid

Ortopædkirurgi
Gynækologi
Plastikkirurgi
og 17 andre specialer

PRIVATHOSPITALET
MØLHOLM A/S

Brummersvej 1 . DK-7100 Vejle
Tlf. +45 75 83 20 99 (9-15)
Fax +45 75 83 53 50
www.molholm-klinikken.dk

Birkerød Gymnasium og HF

Kostskole siden 1868 for piger og drenge beliggende i smuk natur tæt ved København
Dansk eller international uddannelse i dansk miljø

Vi tilbyder af danske uddannelser gymnasium og hf med mange valgmuligheder, desuden International Baccalaureate, som er 2-årig, evt. med et forberedelsesår i 1.g matematisk. Årlig betaling for kostophold fra 6.000 til 29.000 kr. afhængigt af alder og forældreøkonomi.

Vi sender gerne udførlige oplysninger og søgningsskema.

Erik Jørgensen, rektor
Søndervangen 56,
Postbox 220, 3460 Birkerød
Tlf. (45) 42 81 02 56
Fax: (45) 45 82 02 57
E-mail: der@edu.fa.dk
WWW: inet.uni-c.dk/~Birgym

RØNDE GYMNASIUM

KOSTSKOLE - GYMNASIUM - 7.-10. KLASSE

- højt fagligt niveau
- trygge rammer
- medbestemmelse og ansvar
- god kontakt til eleverne fra lokalområdet

Lån en video om årets gang på Rønde Gymnasium

Yderligere oplysninger
Rektor Poul Møller Petersen

Tlf. +45 86 37 19 77 KR. HERSKINDSVEJ 6
FAX +45 86 37 34 02 DK-8410 RØNDE